

3- نحوه مصرف عوائد متعذر المصرف

۳- نحوه مصرف عوائد متعذر المصرف

سپرده گذاری عوائد متعذر المصرف در حساب پس انداز و دریافت سود آن

۲۲۴. مدرسه علوم دینییه ای بر اثر قدمت ساختمان و نفوذ رطوبت در آن از قابلیت انتفاع خارج شده و درآمدهای املاک آن جمع آوری و به عنوان امانت در بانک گذاشته شده است و اکنون قصد داریم که مدرسه را با آن درآمدها تجدید بنا کنیم، ولی مدت زیادی طول می کشد تا پروانه ساختمان را بگیریم و اموال مزبور را برای تجدید بنای مدرسه مصرف کنیم، آیا جایز است در خلال این مدت اموال مربوط به وقف را در یکی از بانک ها به صورت سرمایه گذاری بگذاریم و طبق معاملات متعارف بانکی درصدی سود به نفع وقف دریافت کنیم؟

جواب: آنچه شرعاً بر متولی شرعی وقف در رابطه با درآمدهای آن واجب استنقص مصرف آنها در جهت وقف است، ولی اگر مصرف درآمدها در جهت وقف برای او ممکن نباشد مگر آنکه مدت زمانی بگذرد و حفظ آن اموال تا زمان امکان مصرف آنها برای وقف با سپردن به بانک ممکن باشد و گذاشتن آنها در حساب پس انداز موجب تأخیر در مصرف بموقع آن اموال در وقف نشود، سپردن آنها به بانک و استفاده از سود آنها در جهت مصلحت وقف در ضمن یکی از عقود شرعی اشکال ندارد.

عدم امکان مصرف درآمد موقوفه در اجرای نیت واقف

۲۲۵. فرموده اید: متولی یا اداره اوقاف شرعاً مکلف به وصول موقوفات است آیا ایصال آن نیز تکلیف شرعی است؟ خاطر شریف مستحضر است که سال های متمادی است که امکان ارسال وجوه موقوفه به عتبات عالیات مشکل شده است آیا اذن می فرمائید وجوه موقوفه مربوط به حوزه های علمیه عتبات عالیات به مصرف حوزه های ایران رسانده شود؟ و یا باید همچنان وجوه مربوط تودیعاً در اختیار اوقاف باقی بماند؟

جواب: تکلیف متولی شرعی یا اداره اوقاف بر وصول عواید موقوفات، جهت صرف عواید در جهت وقف است، چنانچه ایصال سهم حوزه های علمیه عتبات عالیات از عواید موقوفات در حال حاضر میسر نباشد، باید به انتظار زمان امکان ایصال آن به حوزه های علمیه عتبات عالیات در حساب امانی حفظ و نگهداری شود، و اگر از حصول امکان ایصال در آینده نزدیک مایوس باشند صرف آن در حوزه های علمیه داخل کشور مانع ندارد.

۲۲۶. چندین سال است که مصرف درآمدهای وقف متعلق به حوزه علمیه شهر خاصی به علت عدم امکان ارسال آنها به آن شهر ممکن نیست و تاکنون مقدار زیادی از آن درآمدها پس انداز شده است، آیا مصرف آنها در حوزه های علمیه واقع در شهرهای دیگر جایز است؟ یا آنکه باید آنها را حفظ نمود تا ارسال آنها به آن شهر امکان پذیر شود؟

جواب: وظیفه متولی شرعی یا اداره اوقاف جمع آوری درآمدهای وقف و مصرف آنها در جهت وقف است و در صورتی که بطور موقت رساندن آنها به شهری که باید در آن مصرف شوند، ممکن نباشد، واجب است درآمدها را حفظ کرده و منتظر بمانند تا رساندن آنها به آن شهر ممکن شود البته تا جایی که منجر به تعطیلی وقف نگردد، و در صورت ناامیدی از توانایی رساندن درآمدها به آن حوزه علمیه خاص هر چند در آینده نزدیک، مصرف کردن آنها در حوزه های علمیه مناطق دیگر اشکال ندارد.

موقوفات مدرسه خراب شده

۲۲۷. مدرسه علمیه ای در این شهرستان بوده که در زمان سابق خراب شده و ورثه واقف زمین آن را به بانک ملی آن زمان فروخته اند و بعداً در اثر کوشش بعضی از علماء شهر یکی از تجار محترم زمین آن را از بانک ملی خریداری کرده و مجدداً وقف و ساختمان کرده مورد سؤال این است که موقوفات مربوط به طلاب و مدرسین و خدام مدرسه خراب شده سابق می باشد که نظارت بعضی از آنها با اینجانب است؟ آیا درآمد موقوفات مزبور فقط باید به طلاب مدرسه جدید التاسیس که در زمین مدرسه سابق احداث شده داده شود و یا به طلاب و مدرسین مدرسه علمیه جدید.

جواب: موقوفات مدرسه خراب شده مربوط به مدرسه ای است که جای آن ساخته شده است.

عدم امکان مصرف عواید موقوفه

۲۲۸. بر اساس یک باب وقفنامه قدیمی مصرف موقوفه جهت کمک به امامزاده و مسجد جنب آن وقف گردیده. آنچه بین مردم مشهور است

مسجد و امامزاده موصوف سال ها قبل در اثر سیل به طور کلی محو و آثار آن نیز مجهول است، و در حال حاضر نیز چنین مسجد و امامزاده ای وجود خارجی ندارد، مستدعی است راهنمایی فرمائید که عواید موقوفه مذکور در چه راهی باید به مصرف برسد؟

جواب: از مشایخ و معمرین جای مشهد امام زاده و مسجد را بپرسند تا عوائد در راه تجدید بنا و احتیاجات همانجا مصرف شود و اگر محل به هیچ نحو قابل شناسایی نیست عوائد موقوفه را صرف کارهای خیر و از جمله می توان صرف امامزاده های مجاور و مساجد محل نمود.

عدم امکان عمل به وقف

۲۲۹. به استحضار می رسانم که کاروانسرای در ۴۰ الی ۵۰ سال پیش در روستائی مورد استفاده قرار می گرفت و مقداری موقوفه برنج (شالی) داشت که در تعمیر این کاروانسرا خرج می شد، بعدها به خاطر وجود امکانات، این کاروانسرا مخروبه شد و زمین آن را تبدیل به خانه بهداشت کردند، از آنجایی که خانه بهداشت از طرف مرکز بهداشت تأمین شده و لازم ندارد که موقوفه خرج تعمیرش شود و از طرفی برق و نظافت مسجد محل از جایی تأمین نمی شود و اگر شرعاً ممکن باشد دستور بفرمایید که این موقوفه را صرف مخارج مسجد کنیم.

جواب: در فرض مرقوم اگر عمل به وقف ممکن نیست می توانند زیر نظر متولی شرعی عوائد را صرف در مطلق خیرات از جمله مخارج مسجد بنمایند.

عدم امکان بهره برداری در جهت وقف

۲۳۰. اولاً: واقف مدرسه در وقفنامه قید کرده است طلابی می توانند از موقوفه مدرسه استفاده کنند و سکونت داشته باشند که در طریق استنباط حکم شرعی و یا رسائل و مکاسب و کفایتین و مدرس هم مجتهد و یا قریب الاجتهاد باشد و اکنون نه اساتید مجتهدند و نه ساکنین در طریق استنباط می باشند.

آیا سکونت در آن مدرسه و استفاده از موقوفات مدرسه برای اساتید و طلاب غیر واجد شرائط جائز است و یا اینکه ما لا یدرک کله لا یتدرک کله حاکم است.

ثانیاً: آیا گرفتن موقوفات مدرسه برای عده ای از معممین روضه خوان و بعضی از ائمه جماعات که بعضی در همان مدرسه و بعضی هم در آنجا نبوده اند و گاهی تشریفاتی در درس شرکت می کنند جائز است یا خیر؟

جواب: اولاً: با نظر متولی شرعی اگر بهره برداری در جهت وقف ممکن نیست می توانند طلاب و اساتید دیگر استفاده کنند. ثانیاً: اگر استفاده در جهت وقف ممکن است باید در همان جهت استفاده شود و در غیر اینصورت حکم سوال قبل را دارد.